

Læringsteorier

Både anerkendelse og forbehold. Sådan kan regnskabet gøres op efter læsning og anmeldelse af en ny antologi om læringsteorier.

Knud Illeris' (red.): "Læringsteorier. 6 aktuelle forståelser" er en antologi, som yder et tiltrængt bidrag til det læringsteoretiske felt, idet mange aspekter af læringens natur forstået bredt belyses af en række fremtrædende nutidige læringsteoretikere.

Når dette er sagt, skal det tillægges, at flere af bidragene ville have vundet ved at have et mere uddybet format, idet de i høj grad er skrevet til en målgruppe med et solidt kendskab til de bagvedliggende teorier og tanker.

Hvor bogen er bedst, går den i dybden, som det ikke mindst sker i Engestrøms og Mezirows artikler om ekspansiv, henholdsvis transformativ læring. Omvendt savner jeg, at de andre typer læring bliver behandlet lige så grundigt og med et praksisperspektiv. Antologien som helhed ville have vundet ved, at der havde været en større afstemning af niveau, detaljeringsgrad og form henover de enkelte artikler.

Illeris: Læringsteoriens elementer

Illeris' samling af en lang række fragmentteorier om læring (dvs. som kun beskriver en del af fænomenet) i en metamodel eller -teori om læringens natur har vakt min faglige begejstring, siden jeg første gang stødte på den i 1999. Modellen med læringens tre dimensioner og placeringen af de enkelte fragmentteorier i relation til disse og hinanden er yderst anvendelig både som analysemodel og som redskab i uddannelsen af folkeskolelærere, voksenundervisere såvel som universitetsundervisere. Desværre er fremstillingen her for kort til at kunne forstås i tilstrækkelig dybde af ikke-garvede indenfor det pædagogisk-

psykologiske felt. Artiklens overfladiskhed i fremstillinger og diskussioner betyder også, at der opstår flere uklarheder og upræcisheder.

En sådan uklarhed findes i beskrivelsen af akkomodativ og transformativ læring, hvor det ikke er klart, hvad forskellen er – hvis den er mere end subtile nuanceforskeller. Desuden undrer det mig, at ekspansiv læring ikke indgår i Illeris' læringstypologi, når bogen indeholder en hel artikel om denne type læring.

Det kan tillige undre mig, at det, der tillægges betydning og eksemplificeres i de indre betingelser for læring, er faktorer som køn og livsalder, som slet ikke er indre betingelser, mens dispositioner og individets situation gives en direkte stedmoderlig behandling. Individets individuelle situation diskuteres slet og ret ikke. Med hensyn til dispositioner uddybes dette udelukkende i form af intelligensbegrebet, mens sådan noget som tænke- og læringsstile fejes af banen med en overfladisk kritik. Hvad Illeris ikke nævner, er, at der foregår seriøs forskning, teoretiseren og udvikling inden for det stilteoretiske felt, og at både individuelle og grupper af forskere arbejder på at forene feltets dele. Afsnittet om indre betingelser kunne således have været tjent med at tage fat i en række af de faktorer, der sædvanligvis betragtes som indre "individual differences" inden for psykologien (jf. Mezirow og Ziehes artikler).

Jarvis:

At blive en person i samfundet

Artiklen bidrager først og fremmest med et samlet bud på, hvordan læringens processer omformer det enkelte individ. Og gennem beskrivelsen af udviklingen af Jarvis teori bidrager artiklen med et empirisk velfunderet og længe tiltrængt "opgør" med Kolbs læringscirkel som værende for simplificeret til overhovedet at kunne afspejle læringens virkelige proces.

Desuden skal det nævnes, at vejen frem for læringsteoretiseren og udforskning udpeges tydeligst i denne artikel. Denne vej er ifølge Jarvis, at læring bør anskues og udforskes fra et bredere perspektiv, end det sædvanligvis sker, idet læring ikke er en bevægelse fra individ til det kollektive eller det omvendte, men netop begge dele. Således vil en filosofisk

indfaldsvinkel til forståelse af personen kunne danne grundlag for en udforskning af de psykologiske og sociologiske aspekter af læring i forening, hvilket er, hvad feltet mangler.

Wenger: Social læringsteori

Artiklen er nærmest anekdotisk og det bidrag, der falder mest ved siden af bogens resterende artikler. På indholdssiden kræves et for stort forhåndskendskab til den bagvedliggende teori om situeret læring, for at læseren kan sætte anekdoterne i perspektiv. Desuden finder jeg det modsætningsfyldt, at Wenger på den ene side fremfører, at hans arbejde går ud på at indarbejde læringsteori i en sociologisk ramme og samtidig at overtage det sociologiske rammebegreb og udbygge det til en læringsteori, mens han på den anden side slår fast, at han ikke beskæftiger sig med hverken komplet læringsteori, biologi eller psykodynamik. Det er således ikke tale om en udbygget læringsteori, men endnu en fragmentteori, der ikke engang relaterer den beskrevne del til de resterende dele.

Engeström: Ekspansiv læring

Som den eneste bidragyder både stiller og besvarer Engeström spørgsmålet "Hvad skal en læringsteori kunne?" Den skal kunne besvare fire spørgsmål: Hvem lærer? Hvorfor lærer de? Hvad lærer de? Og hvordan lærer de? I besvarelsen af de fire spørgsmål eksemplificeres udelukkende med et forskningsprojekt gennemført i det finske sundhedsvæsen, og en mere almengyldig tilgang ville selvfølgelig have gjort bidraget mere

direkte anvendeligt for flere målgrupper. Læseren får dog et godt grundlag for at tænke teorien ind i eksemplificeringer og dermed også for at udvide eksemplerne til eget felt, idet den indledende gengivelse af udviklingen inden for den virksomhedsteoretiske tilgang til læring samt begrebet ekspansiv læring er grundig og detaljeret.

Mezirow: Transformativ læring

Denne artikel udgør det mest individorienterede og mest direkte praksisrelaterede bidrag i antologien. Han bidrager dels med en meget detaljeret redegørelse for læringens indre betingelser – og råder dermed bod på en væsentlig mangel i Illeris' artikel – dels i en yderst præcis beskrivelse af den transformativ læringsproces. Desuden giver Mezirow som den eneste bidragyder detaljerede bud på, hvordan voksenundervisere kan hjælpe til med at tilvejebringe opmærksomhed om transformativ læringsprocesser samt opøve den lærendes evne til og tilbøjelighed til at engagere sig i sådanne processer. Dette praksisniveau savnes i antologiens resterende bidrag.

Mezirow perspektiverer desuden transformativ læring i forhold til en række sidestillede og tilgrænsende metoder/begreber såsom skematerapi, individuation, konstruktivistisk udvikling, psykisk fordrejning, hvilket giver yderligere interessante praksisperspektiver.

Ziehe: "Normale læringsproblemer" i ungdommen

Artiklen præsenteres som sammensat af to oversatte skrifter og en indledning skrevet til anledningen. Først

Bogdata:

Knus Illeris (red.):
"Læringsteorier. 6 aktuelle forståelser". Roskilde
Universitetsforlag, Learning Lab
Denmark, 2007, 157 sider, 198 kr.

redegør Ziehe helt overordnet for sin faglige position og læringsforståelse, dernæst analyserer han de generelle træk i den aktuelle hverdagskulturelle udvikling. Sidst retter han opmærksomheden mod de unges trængte situation, og hvordan den kan håndteres. Disse tre ærinder lykkes dog ikke helt for Ziehe, der formulerer sig for kortfattet og komprimeret til, at jeg kan uddrage Ziehes læringsforståelse. Analysen af hverdagskulturens udvikling er også meget kortfattet og minder mig mest om tidlige antropologiske beskrivelser af "en fremmed kultur set gennem beskriverens kultur", hvor kulturen nu er ungdomskulturens set gennem den ældre generations briller.

Afsluttende bemærkning

Bogen er dog – med ovennævnte forbehold – bestemt interessant, og særligt hvis man er interesseret i at vide, hvordan en række af de fremtrædende nulevende læringsteoretikere har udviklet deres teorier og tanker gennem et langt arbejdsliv. Tilsammen giver artiklerne et kompliceret og nytænkende bud på en samlet og dækkende teori om fænomenet læring, hvad det er, hvorfor, hvornår og hvordan det forekommer, hvad der medierer det osv.

Det er dog synd, at denne samlende tænkning skal foretages af læseren selv, idet de enkelte bidragsydere i for høj grad "holder på hver sin teori" og kun inddrager hinandens tænkning i mindre omfang. Havde bogen givet et sådant samlende bud, ville der, efter min overbevisning have været tale om et nyt og toneangivende grundværk.

Tine Nielsen